

Aanduiding van ankerplaats 'Bouvelobos en Hemsrode'
te Anzegem en Wortegem-Petegem
Code : AP/W/003

1. Benaming van de ankerplaats + ligging

'Bouvelobos en Hemsrode' te Anzegem en Wortegem-Petegem (provincies West- en Oost-Vlaanderen)

Oppervlakte: 438 ha

2. Aflijning van de ankerplaats op schaal 1/25.000 die de grenzen ervan aangeeft

De aflijning van de ankerplaats is aangegeven op Kaart 1 (zie Bijlage 1). De afbakening, zoals aangeduid in de Landschapsatlas v.1.0 (AROHM Afdeling Monumenten en Landschappen, 2001) is lokaal aangepast. Voor deze nieuwe begrenzing is gestreefd naar zoveel mogelijk fysieke grenzen onder de vorm van wegen, waterlopen, taluds en de grens met de bebouwde omgeving. Lokaal is hiervan afgeweken omwille van grote en aaneengesloten gave gedeelten waar geen fysieke grens voorkomt of waar er anders te verstoorde of minder gave landschappelijke gedeelten zouden worden opgenomen. De nieuwe afbakening is verder ook ingegeven op basis van actuelere inzichten en informatie uit de recent gepubliceerde inventaris van het bouwkundig erfgoed van de Gemeente Anzegem (AROHM Afdeling Monumenten en Landschappen, 2006) en aftoetsing ten aanzien van de eerder uitgegeven inventaris Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen deel 15n2 – Kanton Oudenaarde (AROHM Afdeling Monumenten en Landschappen, 1998), waarin de Gemeente Wortegem-Petegem werd behandeld.

3. Nummer ankerplaats uit landschapsatlas

Anker ID: A340099

4. Situering

Algemeen

De ankerplaats 'Bouvelobos en Hemsrode' is centraal gesitueerd op de waterscheidingskam van het Leie-Schelde interfluvium, weliswaar op de overgang tussen het meer zandige deel ten noorden en het lemige deel ten zuiden. De afbakening strekt zich uit over de gemeentelijke grondgebieden van Anzegem en Gijzelbrechtegem (fusiegemeente Anzegem), Wortegem, Petegem en Elsegem (fusiegemeente Wortegem-Petegem). De ankerplaats wordt gekenmerkt door hoog in het reliëf gelegen posities of topzones en omvat oude bossen, bosrestanten en een kasteeldomein op hellingen en in kleine valleien (o.m. Kasteelbeek, Tjammelsbeek/Watermolenbeek en Snepbeek), afgewisseld met open akkerlandcomplexen. Rond de verspreide hoeven komt permanent grasland voor. Nabij de dorpskern van Wortegem is een ruime pastorietuin gelegen.

De onregelmatige perimeter van de ankerplaats omvat een westelijke lob met het parkbos van het kasteel Hemsrode, thans gereduceerd tot kasteelwoning binnen de oude koetshuisvleugel, en de omgevende vroegere domeingoederen ten noorden van de dorpskern van Anzegem, overwegend op Westvlaams grondgebied en een oostelijke lob met kleine en middelgrote oude boskernen waaronder het Bouvelobos op het grondgebied van de deelgemeente Petegem, ten zuiden van de dorpskern van Wortegem en ten noorden van de dorpskern van Gijzelbrechtegem, overwegend op Oostvlaams grondgebied. Een gedeelte van het valleigebied van de Snepbeek is tevens gelegen op het grondgebied van de deelgemeente Elsegem.

Doorheen de ankerplaats lopen geen grote verbindingswegen. De enige bovenlokale verkeersader is de verbindingsweg tussen Anzegem en Kruishoutem (deel van de N494), over de dorpskern van Wortegem.

Typologisch is de ankerplaats verwant aan de noordelijk gelegen ankerplaats 'Oud Moregembossen-Spitaalsbossen' (A34007) op de grondgebieden van de (deel)gemeenten Anzegem, Waregem en Wortegem, waarin eveneens oude boskernen zijn gesitueerd. Gezien de topografisch hoge ligging komen ook enkele waardevolle zichten voor, onder meer op de ruime ankerplaats 'Vlaamse Ardennen van Koppenberg tot Kluisberg' (A40056) aan de overzijde van de Scheldevallei.

Juridisch-administratief

Binnen de ankerplaats zijn enkel de bovenlooptrajecten van de Kasteelbeek, de Tjammelsbeek/Watermolenbeek en de Snepbeek ingeschreven als onbevaarbare waterlopen van 3^e categorie. Deze waterlopen worden beheerd door de betrokken gemeenten. Enkele zijwaterlopen zijn als niet-officiële waterlopen gekend. De brongebieden van de vermelde waterlopen en van hun respectieve vertakkingen zijn eveneens gesitueerd binnen de ankerplaats.

Binnen de ankerplaats liggen voorlopig geen beschermde monumenten, landschappen of dorpsgezichten. Voor het kasteel Hemsrode (i.e. oude koetshuisvleugel) en de onmiddellijke omgeving met kasteelvijver, waterpartijen, tuinruimten, toegangsdriven en enkele parkconstructies zijn intenties voor een voorstel van bescherming als monument.

De ruimere boskernen binnen de ankerplaats 'Bouvelobos en Hemsrode', m.n. de hogergelegen bossen van het voormalige kasteeldomein Hemsrode en de verspreide bosrestanten van het vroegere Bouvelobos met aansluitende akkerlanden en valleistructuur van de Snepbeek zijn geselecteerd als Habitat-richtlijngebied (BE 2300007) onder de categorie 'Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse bossen'. De belangrijkste resterende boskernen van het vroegere Bouvelobos alsook een smalle strook hellinggrasland tussen de twee noordelijk gesitueerde bosrestanten zijn tevens aangeduid als VEN-gebied nr. 240. De aanduiding als ankerplaats ondersteunt de aanduidingen van het ecologisch netwerk en van deze speciale Europese beschermingszone.

Op de geldende gewestplannen Kortrijk en Oudenaarde zijn binnen de ankerplaats overwegend agrarische en groengebiedsbestemmingen van toepassing. De actuele landbouwgronden behoren overwegend tot de bestemmingscategorie van landschappelijk waardevol agrarisch gebied, met uitzondering van enkele gronden rond het kasteeldomein Hemsrode, waar zowel bestemmingen als natuurgebied of als bosgebied gelden. Tussen de resterende boskernen van het voormalige Bouvelobos komen ook twee beperkte gebieden voor bosuitbreiding voor. De actuele bossen dragen ofwel een bestemming als natuurgebied ofwel als bosgebied. Ook in de smalle vallei van de Tjammelsbeek/Watermolenbeek geldt een natuurgebiedsbestemming. Het kasteeldomein Hemsrode en de pastorietaan van Wortegem zijn als parkgebied bestemd. Een zeer beperkt aantal percelen zijn gelegen in woongebied.

Aan de randen van de (geactualiseerde) ankerplaats zijn twee goedgekeurde Bijzondere Plannen van Aanleg gesitueerd, m.n. het BPA nr. 10 Kalkstraat (MB 07/11/1997) en het sectoraal BPA zonevreemde bedrijven deelplan 51-Destoop bvba (MB 26/12/2000), beide op het grondgebied van de gemeente Anzegem. Beide aanlegplannen handelen over kleine ambachtelijke bedrijvigheid. Binnen het GRS Anzegem (MB 31/03/2005) en Wortegem-Petegem (MB 07/05/2001) zijn de open ruimte-gebieden in de ankerplaats, met parken, boscomplexen, kasteeldomein en omgevende landbouwgronden, telkens aangeduid als onderdeel van een waardevolle ruimtelijke structuur. Delen van waardevolle boscomplexen en parken als groenstructuren met aanvullende natuurwaarde worden, inclusief suggesties voor bosuitbreiding, opgenomen bij de gewenste natuurlijke structuur. Als dusdanig worden deelzones ook ingedeeld bij de gewenste landschappelijke en toeristisch-recreatieve structuur.

Binnen het afbakeningsproces voor de gewenste agrarische en natuurlijke structuur Leiestreek tenslotte, is de zone van de ankerplaats voorlopig niet opgenomen bij de te herbevestigen agrarische gebieden. De ruimtelijke visie op landbouw, natuur en bos voorziet in het versterken van de bosstructuur en omgevende natuurwaarden zowel als in het behouden en versterken van ecologische en landschappelijke waarden verweven met landbouw (mozaïeklandschap).

5. Omschrijving

De ankerplaats 'Bouvelobos en Hemsrode' wordt gekarakteriseerd door de hooggelegen, van zuidwest naar noordoost verlopende waterscheidingskam tussen het bekken van de Leie (ten noordwesten) en het bekken van de Bovenschelde (ten zuidoosten). Op de topzones van deze heuvelkam, met hoogtes opklimmend tot 85m boven zeespiegelniveau, domineren open akkerlandstructuren van waarop weidse vergezichten op de valleien van Leie en Schelde mogelijk zijn (Foto 1). Lokaal wordt deze heuvelkam, met lengte-as van zuidwest naar noordoost, ook 'Kleine Kluis' genoemd, naar analogie met de omvangrijkere Kluisberg. Op de steile hellingen en langs de smalle insnijdingen van waterlopen zijn enkele middelgrote en kleine boskernen bewaard. Deze kernen vormen de restanten van de oude bosstructuur rond het vroeger uitgestrektere Bouvelobos (Foto 2).

Fysische kenmerken

Reliëf en geologie

Het uitgesproken reliëf, hier als bepalende factor voor de landschappelijke waarden en kenmerken, is in hoofdzaak tot stand gekomen vanaf het einde van het Mioceen (ca. 7 miljoen jaar geleden), toen de Diestiaan-zee zich in deze streken naar het noord-noordoosten heeft teruggetrokken. De vorming ervan is ontstaan uit een langdurig erosieproces waarbij eerder door de zee afgezette en zacht naar het noorden hellende lagen, afhankelijk van hun bestendigheid ten aanzien van weers- en afspoelingsfactoren, in reliëf werden geplaatst (Foto 3). Achtereenvolgens worden voor de ankerplaats volgende tertiaire lagen uit het Eoceen (ca. 55 tot 34 miljoen jaar geleden) onderscheiden (onderste en oudste lagen eerst vermeld):

- Formatie van Kortrijk; Lid van Aalbeke, Lid van Moen (10 tot 40m klei en zandhoudende klei)
- Formatie van Tielt (tot 30m fijn, glauconiethoudend zand met kleilenzen)
- Formatie van Gent (fragmentair en lokaal tot minder dan 5m glauconietrijk zand met zandsteenbanken)

De jongste formaties die in deze ankerplaats kort bij of aan het bovenvlak van de afzettingen onder het Kwartaire dek ontsluiten zijn dus de zandige Formatie van Gent (slechts lokaal ter hoogte van Bouvelo-Heie) en daaronder de zandhoudende kleiige Formatie van Tielt. Mogelijk kunnen heel lokaal, op de hoogste topvlakken, ook schaarse ijzerzandsteenbrokken en grote roestige silexfragmenten uit de Formatie van Diest voorkomen.

De vlakke topzone vormt hier tegelijk een belangrijke rest van het Midden-Pleistocene erosievlak dat aansloot bij het terrasniveau van de vroegere Schelde en/of Leie. Op dit zgn. terras van Kruishoutem worden naast vroegere rivierafzettingen ook ongeordende grinden in een kleiig-lemige matrix aangetroffen. Hiermee wordt de aanwezigheid verklaard van de talrijke silex-keien die in de omgeving van het Bouvelobos in de bovenste bodemlagen bewaard zijn (Foto 4). Deze losse grindpakketten hebben het onderliggende substraat feitelijk beschermd tegen verdere erosie.

Naar analogie met de Vlaamse Ardennen is ook hier een duidelijke hellingasymmetrie waar te nemen, bvb. bij de Snepbeekvallei, waar steilere noordhellingen en zachtere zuidhellingen worden vastgesteld. Deze typische valleivormen zijn ontstaan uit lokaal verschillende erosieprocessen tijdens de ijstijden, waarbij de noordhellingen van het dal langdurig en intenser beschouwen zijn dan de zuidhellingen. Opvallend is verder ook dat de bovenloopstelsels, die radiaal vertrekken van op de zuidwest-noordoost gerichte heuvelkam, steiler hellend zijn naar de Schelde toe dan naar de Leie.

Bodem

Bovenop het reliëf dat ingesneden is in de afwisselend zandige en kleiige ondergrond, is tijdens de ijstijden van het Kwartair (vooral tijdens de laatste ijstijd, ca. 50.000 tot 10.000 jaar geleden) en onder invloed van belangrijke stofstormen met aanvoer van grote hoeveelheden löss, zandige löss en fijn zand, een gevarieerde bodemtextuur tot ontwikkeling gekomen. De löss evolueerde door ontkalking tot een vruchtbare leem- of zandleembodem. In de ankerplaats Bouvelobos en Hemsrode komen op de topzones, waar de Kwartaire dekmantel geheel of gedeeltelijk weggespoeld is, vooral profielloze zandleemgronden met klei-zandsubstraat voor. Deze gronden zijn vaak vermengd met restgrind. Op de hellingen aan de zuidoostelijke zijde van de waterscheidingskam (valleiwand naar de Schelde toe), komen diepere zandleemgronden voor. Aan de noordwestelijke zijde van de kam (valleiwand naar de Leie toe) zijn de bodemprofielen zandiger, met voornamelijk lemige zandgronden en zandgronden. De smal ingesneden beekdalen tenslotte dragen een zandlemig profiel op de zachtere en een meer kleig profiel op de steilere dalhellingen. Door de aard van de ondergrond zijn op de steilste hellingen reeds beperkte grondverschuivingen voorgekomen, o.m. ter hoogte van de noordelijke helling van de Snepbeekvallei.

Hydrografie

De waterlopen in de ankerplaats behoren enerzijds tot het Leiebekken (noordwestwaarts van de waterscheidingskam) en anderzijds tot het Scheldebekken (zuidoostwaarts ervan). Voor het Leiebekken betreffen het de bovenlopen van de Maalbeek, met name de Kasteelbeek en de Tjammelsbeek/Watermolenbeek en hun respectieve bovenlopen, die in noordelijke richting via de Gaverbeek uitmonden in de Leie. Voor het Scheldebekken betreffen het de bovenlopen van de Snepbeek die via de Oude Schelde-arm te Petegem, in zuidelijke richting afvoeren naar de Schelde.

De beken ontspringen in een bronniveau dat wordt gevoed vanuit het contactvlak tussen de zandige Formatie van Gent en de onderliggende kleiige Formatie van Tielt die matig watervoerend is. De aanwezigheid van de bronnen is hiermee rechtstreeks te verklaren uit de geologische opbouw in het gebied. Het bronniveau situeert zich grosso modo rond de 60m-hoogtelijn, met tijdelijke bronactiviteit nabij de Hoeve Ten Bulke (bovenlopen van de Kasteelbeek), in de kleine bosjes rond Bouvelo (een van de bovenlopen van de Tjammelsbeek/Watermolenbeek) en in de pastorietaun van Wortegem (zijvertakking van de Tjammelsbeek/Watermolenbeek) en met een meer permanente bronactiviteit in en rond het eigenlijke Bouvelobos (bovenlopen van de Snepbeek) (Foto's 5, 6, 7 en 8).

Fauna en Flora

De ankerplaats omvat een rijk geschakeerd cultuurlandschap met akkerland, helling- en valleigrasland, plateau- en hellingbos en diverse kleine landschapselementen gebonden aan huiskavels, taluds, (holle) wegen, enz.. Hierbinnen komen spontane natuurfragmenten voor met corresponderende ecotooptypes. De biologisch meest waardevolle ecotooptypes situeren zich bij de plateau- en hellingbossen van het Bouvelobos en de omgevende bosrestanten die bestaan uit zuur Eiken-Beukenbos en fragmentair Eiken-Haagbeukenbos met wilde hyacint. Nabij de brongebieden komt fragmentair ook Elzen-Essenbos en mesotroof Elzenbos voor. Al deze bostypes dragen een aspectbepalende voorjaarsvegetatie, vaak met een typerende en tegelijk soortenrijke oud bos-flora met onder meer gele dovenetel, boswederik, bosanemoon, éénbes en dalkruid (Foto 9). Deze bossen vormen ook de geschikte biotoop van meerdere diergroepen, waaronder dag- en nachtroofvogels, zangvogels, kleine zoogdieren en dagvlinders. Kenmerkend is onder meer ook het voorkomen van een relict-bosmierpopulatie met talrijke, verspreide mierennesten in het Bouvelobos (Foto 10). Bijzondere restpopulaties betreffen deze van eikelmuis en hazelworm.

In het parkbosrijke kasteeldomein Hemsrode zijn de bosecotootypes meer vervlakt, onder meer door inplanting van populier en naaldhout. Niettemin komen ook hier hellingbossen voor met fragmentair Eiken-Haagbeukenbos. Bovendien wordt in deze omgeving ook alluviaal Essen-Olmenbos aangetroffen, eveneens met een aspectbepalende voorjaarsvegetatie, onder meer met slanke sleutelbloem.

Buiten de bossen en parkbossen zijn de ecotootypes minder gevarieerd. Niettemin vertonen de valleigraslanden langs de Snepbeek en de verspreide hellinggraslanden wel nog duidelijke natuurfragmenten, bvb. onder de vorm van kwelplekken, brongebieden en enkele veedrinkpoelen. Deze karakteristieken komen enkel voor bij historisch permanent grasland (graasweide of lokaal soms hooiweide) en zijn onder meer van belang voor amfibieën en watergebonden insecten. Ook de open waters bij het kasteel Hemsrode en bij de pastorietaan van Wortegem vormen een waardevol ecotootype en zijn interessant als foerageergebied voor vleermuizen.

Lijn- en puntvormige elementen komen voor onder de vorm van opgaande bomenrijen met beuk, eik en populier, onder meer als dreefstructuren in en rond het kasteeldomein Hemsrode en van hagen, hoogstamboomgaarden, houtkanten, knotbomenrijen en struwelen bij verspreide perceelsranden, taluds en bermen van (holle) wegen, niet zelden in de nabijheid van kleine hoeves en landarbeiderswoningen (Foto's 11, 12, 13, 15 en 16).

Antropogene kenmerken

Vroege bewoning en eerste nederzettingen

De vroegste menselijke bewoning in de ankerplaats gaat terug tot de Midden-Steentijd (ca. 9.000-6.500 jaar voor Chr.), met een voor de regio belangrijke reeks van gekende sites uit de zgn. Michelsbergcultuur. De belangrijkste gekende vindplaatsen zijn gesitueerd op de zuidelijke flank van de heuvelkam, dicht bij de bosranden van het Bouvelobos. Het betreffen onder meer sporen van een openluchtkamp (Foto 17). Ook nabij de Hoeve Ten Bulke aan de Petegemstraat (Anzegem) is een tijdelijke nederzetting gevonden. Naast deze archeologische sites zijn ook heel wat losse vondsten van vuurstenen artefacten (schrabbers, stekers, pijlpunten, boren, bijlen, maalsteenfragmenten, aardewerk,...) bekend, die aangeven dat het gebied een sterke aantrekkingskracht had voor de prehistorische mens (Foto 18). Op de topzone van de heuvelkam zijn verder ook een grafcirkel uit de Bronstijd (ca. 3000-800 voor Chr.) als nederzettingssporen uit de Gallo-Romeinse tijd (ca. 50 voor Chr.-450 na Chr.) vastgesteld. Beschikbare data werden ontleend aan de CAI (Centraal Archeologische Inventaris) en beschikbare literatuur. Naar analogie met andere markante heuveltoppen mogen in deze ankerplaats ook sporen uit de IJzerijid (ca. 800-50 voor Chr.) worden verwacht.

De uiteindelijke dorpsnederzettingen Anzegem, Wortegem en Petegem, die alle eindigen op het Germaanse *-heim* toponiem, zijn naar alle waarschijnlijkheid van Frankische oorsprong en gaan terug op woonplaatsen van lokale stammen. De vroegste vermeldingen situeren zich rond de tweede helft van de 10^e eeuw.

Verbindingen en verkeer

Het oudste wegnnet gaat meer dan waarschijnlijk terug op thans gedeeltelijk vervaagde prehistorische wegen die vaak gesitueerd zijn op hooggelegen posities, dicht bij de waterscheidingskam. Enkele van deze routes zijn tijdelijk geëvolueerd tot handelsverbindingen, onder meer tussen de steden Kortrijk en Oudenaarde. Zowel in het huidige Bouvelobos als net ten noorden ervan komen enkele opvallende knooppunten van vroegere wegverbindingen voor, o.m. de zogenaamde 'Zesknok' (Foto 14). Eén oude verbinding leidt zuidoostwaarts, via de Driesstraat (Elsegem) naar het oud kasteel van Petegem aan de Oude Schelde, dat als vroeg-middeleeuwse residentie bekend is en als nederzetting vermeld wordt in een oorkonde van 864. Een noordwestelijke verbinding, met als typerende straatnaam Ouden heirweg (Anzegem), leidt naar het gehucht Steenbrugge (grens Waregem-Wortegem) (Foto 15).

Het bewaarde wegnnet is grotendeels oorspronkelijk en volgens vrijwel ongewijzigde tracés. Op meerdere hellingen vertonen de verbindingen een typische holle wegstructuur, plaatselijk onder meer langs de Petegemstraat (Anzegem) en de Bosstraat (Anzegem-Gijzelbrechtegem), of zijn ze aan de onderkant van een steilere helling gelegen, zoals de Ouden Heirweg (Anzegem) en de Holdestraat (Gijzelbrechtegem). Een uitzondering vormt de Wortegemsesteenweg-Anzegemseweg (Anzegem-Wortegem), die als provinciale kasseiweg is aangelegd op het einde van de 19^e eeuw en het vroegere tracé van de Bouvelostraat heeft beïnvloed (Foto 16). Het tracé van de steenweg, dat later nog is verbreed, is plaatselijk in ophoging uitgevoerd en met opgaande bomen beplant, waardoor de typologie afwijkend is ten opzichte van de andere wegen. Ook de Heuntjesstraat (Anzegem), aan de noordelijke grens van de ankerplaats, vormt een rechtgetrokken tracé, waarbij de oorspronkelijke ligging van de Ouden Heirweg ter hoogte van het kasteel Hemsrode is gewijzigd.

Bodemgebruik en ontginning

Er zijn aanwijzingen dat het Bouvelobos een restant vormt van het vroegere foreest 'Methela' of 'Medele', een grafelijk jachtgebied of houtreservaat dat zich westelijk uitstreckte over Harelbeke, Deerlijk, Beveren-Leie, Desselgem, Waregem (Potegem) en oostelijk reikte tot Anzegem, Wortegem en Petegem. Mogelijke restanten hiervan zijn een boswalstructuur aan de zuidzijde van het huidige Bouvelobos (Foto 19). Deze structuur kan teruggaan op een middeleeuwse begrenzing van een in oorsprong prehistorische holle weg.

De meeste bosgronden zijn vanaf 1050-1100 ontgonnen en landbouwrijp gemaakt, onder meer na een schenking van een deel van het foreest aan de Gentse Sint-Pietersabdij. Meerdere grote stukken zijn evenwel in leen aan derden geschonken, zodat in de regio een heel netwerk van lenen en rentegronen is ontstaan en de grote ontginningsbeweging niet overal even snel op gang is gekomen. Zo is het leenhof Bovinglo, naar de gelijknamige adellijke familie, een onderdeel van de Heerlijkheid Petegem die reeds bekend is vanaf het einde van de 11^e eeuw. Het Hof te Bouvelo (verbuiging van Bovinglo) aan de Anzegemseweg (Wortegem) lijkt daarbij terug te gaan op een oude ontginningskern (Foto 26). Het oude *-lo* toponiem verwijst hier alvast naar een open(gemaakte) plaats in het bos. Enkele middeleeuwse bewoningssites zijn inmiddels verlaten.

De belangrijke Heerlijkheid Hemsrode wordt dan weer gelinkt aan het grafelijk leenhof De Stenen Man te Oudenaarde en wordt reeds vermeld omstreeks 1284. Onbevestigde bronnen gaan ervan uit dat de oudste kasteelsite met omwalling teruggaat tot de 10^e eeuw, en verbonden is geweest aan de Gentse Sint-Pietersabdij. Ook het *-rode* toponiem kan hier verwijzen naar vroege bosontginning (cf. *uitroden* of *rooien*).

Het historische bosareaal, waarbij de Oud Moregembossen, Spitaalsbossen en de bossen van het voormalige kasteeldomein Hemsrode samen met het Bouvelobos of '*Bauvenloobosch*' lange tijd één aaneengesloten kern hebben gevormd, is geleidelijk aan afgebrokkeld. In tegenstelling tot andere bossen in de regio is het Bouvelobos evenwel eigendom gebleven van edelen en burgers uit de stad die zich in de 15^e en 16^e eeuw op efficiënte wijze hebben verrijkt. Bronnen uit die tijd bevestigen reeds het bestaan van een periodieke hakhoutcyclus (Foto 20). Bekend gegeven is het feit dat het uitgestrekte bos een tijdelijke schuilplaats heeft gevormd voor rondzwervende roversbenden en zigeunergroepen, die er tussen de 16^e en de 18^e eeuw herhaaldelijk kampementen hebben opgeslagen. Typerend is het voorkomen van het ontginningstoponiem - *Heie*, wat hier hoogstwaarschijnlijk wijst op de moeizame landname die gepaard ging met wastinevorming (en niet noodzakelijk heide-begroeiing) als vegetatiefase tussen bosdegradatie en percelering naar akkerlandgebruik anderzijds.

Bewoning en bedrijvigheid

In de invloedrijke Heerlijkheid Hemsrode, die een rijke familiale voorgeschiedenis bezit, wordt omstreeks 1660 een belangrijke uitbreiding gerealiseerd onder impuls van de Familie du jardin. Ter hoogte van het oude foncier, waar zich vermoedelijk reeds een omwalde woonplaats bevond, wordt een kasteel met koetshuis en aanhorigheden opgetrokken. Op het einde van de 18^e eeuw, zoals aangegeven op de kabinetskaart van de Ferraris (1770-1778), blijkt dit geheel uitgegroeid tot een riant kasteeldomein met grote waterpartijen en vaste bruggen, ondersteund door een barokke parkaanleg met geometrische drevenstructuur. Deze aanleg wordt in de tweede helft van de 19^e eeuw door toedoen van de familie de Courtebourne, later de Limburg Stirum, meer verlandschappelijk met losse bomengroepen en een slingerende padenstructuur. Nochtans bleef de strakke basisstructuur met oprijlanen en omwalling behouden (Foto's 21, 22, 23 en 24a-b).

Binnen de begrenzing van de ankerplaats komen verder slechts enkele grotere hoeves voor, onder meer de historische Hoeve Ten Bulke aan de Petegemstraat (Anzegem), het voormalige Goed te Bouvelo aan de Anzegemseweg (Wortegem) en eventueel ook de zgn. Hoeve Van de Populiere met bedrijfsactieve uitbating aan de Groenstraat (Wortegem), teruggaand op een mogelijk oudere site (Foto's 25, 26 en 28). Overige bebouwing is beperkt tot kleine hoeves of boerenhuisjes, landelijke herbergen, afspanningen en enkele typische, lintvormige boskantgehuchten, in essentie langsheen Boskant (Elsegem) en Holdestraat (Gijzelbrechtegem) (Foto's 27, 29, 30, 31 en 32). Deze bebouwing is via een netwerk van kleine voetwegen ontsloten.

Het '*Bauvenloobosch*' zelf is op het einde van de 18^e eeuw nog steeds een groot boscomplex dat bij benadering 166ha groot was. Geïsoleerd, maar op geringe afstand ervan, situeren zich nog een elftal bossen die in totaal ongeveer 138ha bestreken. Van deze bosoppervlakte is een groot areaal verloren gegaan in de loop van de 19^e eeuw, ondermeer als gevolg van bevolkingstoename en misoogsten, waarbij meerdere landbouwontginningen zijn opgezet. Parallel met deze evolutie hebben de boskantgehuchten zich verder uitgebreid of zijn nieuwe woonlinten opgedoken, onder meer langs Voskensstraat (Petegem).

Naar het einde van de 19^e eeuw en het begin van de 20^e eeuw toe worden binnen de ankerplaats ook enkele ambachtelijke bedrijvigheden vastgesteld, onder meer brouwerij 'Van den Dorpe' met schoorsteen als annex bij het vroegere Hof te Bouvelo (Foto 26) aan de Anzegemseweg (Wortegem) en -in de onmiddellijke omgeving- de thans verdwenen Bouvelomolen, een stenen korenwindmolen van 1910. Ook nabij het gehucht Kruisweg is een oude minstens 17^e eeuwse windmolenlocatie bekend. Tussen deze op het eind van de 19^e eeuw verdwenen Kruiswegmolen en het kasteel Hemsrode, is steeds een visuele relatie geweest.

Dicht bij de dorpskern van Wortegem tenslotte, meer bepaald aan de Gotstraat, is naar het einde van de 19^e eeuw een pastorie van 1840 verbouwd en uitgebreid, waarbij ook een grote beboomde tuin is aangelegd (Foto's 33 en 34).

Oorlogen en vernielingen

Tijdens de eindfase van de Eerste Wereldoorlog heeft het Bouvelobos een rol van betekenis gespeeld voor zowel Duitse als geallieerde troepen. Voor het Duitse leger heeft het bos gefungeerd als strategisch uitzichtpunt op de Leievallei. Na inname door de Geallieerden is er een Engels kamp opgetrokken van waaruit Duitse stellingen in het Koppenbergbos, aan de overzijde van de Schelde, konden worden bestookt. In het bos resteren van deze periode nog talrijke loopgrachtrestanten en bomkraters (Foto's 35 en 36). Na de Eerste Wereldoorlog zijn de grotendeels gerooide en beschadigde bosbestanden verplicht heraangeplant met Duits plantgoed, in het bijzonder beuken uit Beieren. Ook de pastorie van Wortegem is zwaar beschadigd geraakt bij het eindoffensief van de Eerste Wereldoorlog.

Bij de Duitse bezetting tijdens de Tweede Wereldoorlog wordt het kasteel Hemsrode in augustus 1940 volledig vernield door brand. De niet geteisterde bijgebouwen, vroeger in gebruik als koetshuis en personeelsverblijf, worden ca. 1955 als kasteel heringericht (Foto 21).

Recente evoluties

Bij de recente evoluties kan vooral de aanleg van de zuid-noord verlopende hoogspanningsleiding van Ruijten (Kluisbergen) naar Zeven (Deinze) worden vermeld. Deze driedubbele 150kV-leiding op hoge pylons werd omstreeks 1970 aangelegd en snijdt de ankerplaats aan de oostzijde van het kasteeldomein Hemsrode (Foto 37). De voormalige domeingronden van dit kasteel zijn inmiddels versnipperd, onder meer ten koste van vroegere dreefstructuren. Enkele parkconstructies, waaronder een ruïneuze tempel met sokkel bestaande uit gemetste watergangen, een sluisconstructie, enkele parkbruggen, een moestuinruimte en enkele tuinbergplaatsen zijn bewaard gebleven. Voorts bevat het domein enkele vaste hindernissen uit een military-parcours, waarrond een jaarlijks evenement wordt georganiseerd (Foto 40).

Na de Tweede Wereldoorlog is de oppervlakte van het bosareaal in de ankerplaats nauwelijks ingekrompen. Het bosbeheer is plaatselijk wel gewijzigd, onder meer door het inplanten van populier. Niettemin heeft het traditionele hakhoutbeheer in de oude boskernen van het voormalige Bouvelobos opvallend stand kunnen houden (Foto 20).

Binnen het typische gebouwenpatrimonium komt lokale leegstand voor, zowel van kleine als van grote hoevees. Bepaalde eigendommen werden reeds in meer of mindere mate verbouwd, anderen integraal gesloopt en vervangen door soms grootschalige villabouw (Foto's 41 en 42). In de randzones van de ankerplaats is lokaal ook nieuwe bebouwing gerealiseerd, onder meer langs de Kalkstraat en Heuntjesstraat (Anzegem), de Holdestraat (Gijzelbrechtegem), de Anzegemseweg (Wortegem), Bosstraat, Heie en de Voskensstraat (Petegem).

Ook enkele voetwegtracés, die kleine woonentiteiten verbonden met de dorpskernen, zijn geheel of gedeeltelijk in onbruik geraakt, onder meer tussen de Groenestraat (Petegem) en de dorpskern van Wortegem (Foto 38).

6. De landschapskenmerken die typisch zijn voor de ankerplaats, met inbegrip van de ruimtelijke kenmerken die eigen zijn aan de waarden

In het landschap van deze ankerplaats kunnen verschillende deelgebieden onderscheiden worden, zoals aangegeven op Kaart 2 (Bijlage 2). Concreet worden open akkerlanden met oude ontginningskernen, recente bosontginningsgronden met resterende boskernen, beekdalinsnijdingen en overgangsgebieden met kleinschalige landschapsstructuren en (voormalige) landbouwnederzettingen onderscheiden. Overige nederzettingsspatronen waaronder een kasteelsite en een pastorie, beide met aansluitende tuin- en parkstructuren, worden als afzonderlijke deelgebieden beschouwd. Met de nabijgelegen dorpskern van Wortegem is er een uitgesproken visueel-ruimtelijke relatie.

1) open akkerland met oude ontginningskernen Hoeve Ten Bulke – Hof te Bouvelo

Binnen de ankerplaats worden twee zones onderscheiden met een concentratie aan open akkerland. Het betreffen in essentie de ontginningkernen rond de historische hoeves Ten Bulke (Anzegem) en Hof te Bouvelo (Wortegem), die opvallend groter zijn dan de overige hoeves in de ankerplaats en typologisch ook een meer gesloten opstelling dragen. De oudste bouwlanden gaan minstens terug op laat-middeleeuwse landnames. Vroegere bewoningssporen zijn bekend onder de vorm van Steentijd-nederzettingen. De voornaamste landschapskenmerken betreffen het open en nagenoeg onbebouwd karakter, de uitgesproken hoogteligging (topzones) op de waterscheidingskam en de weidse vergezichten op zowel de Schelde- als de Leievallei.

Knelpunten vormen het functieverlies van beide ontginningshoeves en de lokale doorsnijding van het landschap door een hoogspanningsleiding. Plaatselijk komt ook recentere rijbebouwing en een expansieve landbouwzetel voor.

a) archeologisch erfgoed:

- Anzegem, Petegemstraat, Steentijd-nederzetting aansluitend bij CAI 75361.

b) bouwkundig erfgoed:

- Anzegem, Petegemstraat 3; halfgesloten historische hoeve zgn. 'Ten Bulke' met 18^e eeuwse kenmerken (woonhuis, dwarsschuur, poortgebouw), waarschijnlijk teruggaand op oudere ontginningshoeve ca. 14^e-15^e eeuw;
- Wortegem, Anzegemsweg 14; halfgesloten historische hoeve zgn. 'Hof te Bouvelo – oude brouwerij Van den Dorpe' met 19^e eeuwse kenmerken (woonhuis, paardenstallen, hondenhok, brouwerij met schoorsteen), waarschijnlijk teruggaand op oudere ontginningshoeve ca. 14^e-15^e eeuw.

c) landschappelijk erfgoed:

- Anzegem, omgeving Hoeve Ten Bulke, traditioneel open akkerland rond Petegemstraat en Wortegemsesteenweg;
- Wortegem, omgeving Hof te Bouvelo, traditioneel open akkerland rond Bouvelostraat en Anzegemseweg;
- Anzegem, Stampersweg (voetweg nr.33); bewaarde onverharde weg tussen Petegemstraat en Wortegemsesteenweg.

d) waardevolle zichten:

- Anzegem, Petegemstraat; zicht NW op Leievallei;
- Anzegem, Petegemstraat; zicht N op Leievallei + Spitaals- en Oud Moregembossen;
- Anzegem, Wortegemsesteenweg; zicht O-ZW op Scheldevallei + Kluisberg;
- Wortegem, Anzegemseweg; zicht NW op Leievallei + Spitaals- en Oud Moregembossen;

2) recente bosontginningsgronden met resterende boskernen Bouvelobos

Binnen de ankerplaats wordt een grote zone onderscheiden die de kern van de recente ontginningsgronden van het voormalige Bouvelobos omvat. Binnen deze zone liggen ook de drie actueel resterende boskernen, m.n. het huidige Bouvelobos op de zuidgerichte flank van het interfluvium (grondgebied Petegem) en twee overige boskernen op de noordgerichte flank (grondgebied Wortegem). Sporadisch komen nog kleine bosrestanten voor bij kleine percelen of steile perceelsranden. De bosontginningsgronden liggen vaak onder hellend akkerland, soms onder grasland, en vormen een mozaïek van jonge bouwlanden die getuigen van gestage bosontginning tussen de 18^e en de eerste helft 20^e eeuw. Typerend is het voorkomen van losse silex-grindpakketten. De bebouwing is schaars en bestaat onder meer uit een voormalige herberg en een recente ontginningshoeve. Vroegere landarbeidershuisjes, gegroepeerd in boskantgehuchten, zijn verdwenen of vervangen door nieuwe bebouwing. De bosrestanten getuigen van het voormalige uitgestrekte Bouvelobos en bezitten een kenmerkende oud-bosflora. Een boswalstructuur langsheen de oude verbindingsweg Ouden Heerweg-Driesstraat geldt als een mogelijk belangrijk relict van het vroegere foreest of houtreservaat van de Heerlijkheid Petegem, tevens de oudst bekende heerlijkheid uit de Scheldestreek. In het huidige en voormalige bosareaal is een uitgesproken vondstverwachting voor talrijke sporen van vroege bewoning (silex-artefacten). Uit de Eerste Wereldoorlog zijn talrijke bomkraters en loopgrachtrestanten bewaard gebleven.

De voornaamste landschapskenmerken betreffen de traditioneel beheerde resterende hellingbossen met bronactiviteit, de bosrestanten met relictten van oud bos, het hellend akkerland op voormalige bosgronden, het nagenoeg onbebouwd karakter en de uitgesproken hoogteligging (topzones) op de waterscheidingskam met enkele vergezichten op zowel de Schelde- en Leievallei als de interfluvium-heuvelkam.

Knelpunten vormen de versnippering van het bosareaal, evengoed als de fysieke afsluiting van delen van het private boseigendom. De recente ontginningsgronden onder akkerland vertonen sporen van bodemerosie en nieuwe bebouwing als vervanging van traditionele bewoning bestaat uit grootschalige, residentiële villabouw.

a) archeologisch erfgoed:

- Petegem, omgeving Bouvelobos CAI 501283, Midden-Steentijd-site;
- Petegem, omgeving Bouvelobos CAI 500448 t.e.m. 500460, vondstenconcentraties Steentijd-artefacten;
- Petegem, omgeving Bouvelobos, CAI 206541, vermoedelijke Gallo-Romeinsetijd-site;
- Petegem, omgeving Bouvelobos, CAI 502727, onbepaalde vindplaats/site;
- Petegem, omgeving Bouvelobos CAI 206538, vermoedelijke grafcirkel Bronstijd; aansluitend bij CAI206536 en 206537
- Petegem, Bouvelobos, diverse bomkraters en loopgrachtrestanten.

b) bouwkundig erfgoed:

- Wortegem, Groenstraat 25; hoeve met losse bestanddelen, zgn. 'Hoeve Van de Populiere' met 19^e eeuwse kenmerken (dubbelhuis, bakstenen hekpijlers), waarschijnlijk teruggaand op jonge ontginningshoeve ca. 1850, evt. oudere kern;
- Petegem, Zonnestraat 43; landarbeiderswoning met 19^e eeuwse kenmerken (woonhuis).

c) landschappelijk erfgoed:

- Wortegem, twee resterende boskernen rond Groenstraat;
- Petegem, Bouvelobos; resterende boskern rond Bosstraat en Voskensstraat;
- Petegem, Bouvelobos; boswalstructuur;
- Petegem, bosrestant rond Voskensstraat;
- Petegem, wegknooppunt Zesknok en particuliere weg; bewaarde en grotendeels onverharde weg tussen Bosstraat en Voskensstraat;
- Petegem, omgeving Heie; steilranden en holle weg (taludbegroeiing).

d) waardevolle zichten:

- Petegem-Wortegem, Groenstraat; zichten NW op Leievallei + Spitaals- en Oud Moregebossen en NO op interfluvium-heuvelkam;
- Petegem, Bosstraat; zicht NO op interfluvium-heuvelkam en ZO op Scheldevallei + Koppenberg;
- Petegem, omgeving Bouvelobos; zicht ZO op Scheldevallei + Koppenberg en Kluisberg.

3) Beekdalinsnijdingen Tjammelsbeek/Watermolenbeek en Snepbeek

Binnen de ankerplaats zijn de beekdalinsnijdingen van de Tjammelsbeek/Watermolenbeek en de Snepbeek onderscheiden. Deze insnijdingen vormen smalle vleugelvormige dalbodems, begrensd door steilranden. Al dan niet tijdelijke bron- of kwelactiviteit is herkenbaar aan biezembegroeiingen.

De bebouwing is nagenoeg afwezig, doch aan de randen van de insnijding van de Snepbeek komen nog restanten voor van boskantgehuchten met vroegere landarbeidershuisjes.

De voornaamste landschapskenmerken betreffen het permanent graslandareaal met lokale bron- of kwelactiviteit op hellende delen, de lokale perceelsrandbegroeiing van knotbomen en de concentratie van oorspronkelijke bewoning in de nabijheid van de waterloop.

Knelpunten vormen de omzetting van het permanent grasland naar akkerland, de lokale aanpassing van de beekbedding en de oevers, de nieuwe bebouwing als vervanging van traditionele bewoning en de lokale vertuining van de beekdalgronden.

a) bouwkundig erfgoed:

- Gijzelbrechtegem, Holdestraat 1, 3 en 8; landarbeiderswoningen met 19^e eeuwse kenmerken (woonhuizen) geconcentreerd langsheen voormalig boskantgehucht, teruggaand op minstens 18^e eeuws rijgehucht;

- Petegem, Voskensstraat 4, 5, 9; landarbeiderswoningen met 19^e eeuwse kenmerken (woonhuizen) geconcentreerd langsheen voormalig boskantgehucht, teruggaand op minstens 18^e eeuws rijgehucht;
- Petegem, Voskensstraat 13; kleine hoeve met 19^e eeuwse kenmerken (woonhuis, stal), teruggaand op minstens 18^e eeuws rijgehucht;
- Petegem, Voskensstraat 15; landarbeiderswoning met 19^e eeuwse kenmerken (woonhuis, bijgebouw, bakhuis), teruggaand op minstens 18^e eeuws rijgehucht.

b) landschappelijk erfgoed:

- Anzegem-Wortegem, beekdalinsnijding Tjammelsbeek/Watermolenbeek (bronnen, steile perceelsranden, talud- en beekoeverbegroeiingen);
- Petegem, Marktweg (voetweg nr.48); gedeeltelijk bewaarde en grotendeels verharde voetweg tussen Holdestraat en Voskensstraat;
- Gijzelbrechtegem-Petegem-Elsegem, beekdalinsnijding Snepbeek (bronnen, steile perceelsranden, talud- en beekoeverbegroeiingen).

c) waardevolle zichten:

- Anzegem, Petegemstraat; zicht NW op Tjammelsbeek/Watermolenbeekvallei + Leievallei + Spitaals- en Oud Moregembossen;
- Gijzelbrechtegem, Holdestraat; zicht ZO op Snepbeekvallei + Scheldevallei + Koppenberg;
- Gijzelbrechtegem, Holdestraat; zicht NO op Snepbeekvallei + Scheldevallei + Koppenberg;

4) Overgangsgebieden met kleinschalige landschapsstructuren

Binnen de ankerplaats worden één groot en twee kleinere overgangsgebieden tussen de open akkerlanden met oude ontginningskernen en de recente bosontginningsgronden met resterende boskernen onderscheiden. In deze gebieden komt een afwisseling voor van graslanden, akkerlanden en kleinere hellingbossen, soms met bronactiviteit. Opvallend is de aanwezigheid van meerdere kleine hoeven. Op huiskavelgrenzen en langs taluds van wegen en percelen komt begroeiing voor van hagen, houtkanten, struwelen, knotbomen en opgaande bomen.

De voornaamste landschapkenmerken betreffen de afwisseling van relatief kleine percelen met resterende hellingbossen, hellend akker- en grasland, soms met steile perceelsranden, afwisselende perceelsrandbegroeiing en diverse (voormalige) landbouwuutbatingen.

Het doorkruisende stratenpatroon wordt gekenmerkt door kronkelende en vaak holle landelijke wegen. Enkele wegstructuren, waaronder de Ouden Heirweg en de Voskensstraat en de Petegemstraat en de Bosstraat kunnen worden geassocieerd met oude handelswegtracés o.m. tussen Leie en Schelde en tussen Kortrijk en Oudenaarde. Het meer rechtlijnige tracé van de Wortegemsesteenweg-Anzegemseweg (N494) is hiervan afwijkend en wordt nog gekenmerkt door een resterende wegbeplanting met opgaande bomen.

Knelpunten vormen het functieverlies van kleine hoeves en de wijziging van de oorspronkelijke begroeiingstypes van perceelsranden, het verdwijnen van de wegbeplanting langs de Wortegemsesteenweg-Anzegemseweg (N494) alsook de lokale doorsnijding van het landschap door een hoogspanningsleiding. Plaatselijk komt ook recentere rijbebouwing voor.

a) archeologisch erfgoed:

- Anzegem, Wortegemsesteenweg z.nr.; verdwenen Middeleeuwse of oudere bewoningslocatie;
- Petegem, omgeving Bouvelobos CAI 500450 t.e.m. 500451, vondstenconcentraties Steentijd-artefacten.

b) bouwkundig erfgoed:

- Anzegem, Kalkstraat 54; kleine hoeve, zgn. 'Sint-Jansbrouckhoeve' met 19^e eeuwse kenmerken (woonhuis, schuur) en oudere kern;
- Anzegem, Wortegemsesteenweg 56; kleine hoeve met 19^e eeuwse kenmerken (woonhuis, schuur, stal);
- Anzegem, Petegemstraat 12; kleine hoeve met 19^e eeuwse kenmerken (woonhuis, schuur, stal);
- Anzegem, Kruiskestraat 11; halfgesloten hoeve met 19^e eeuwse kenmerken (woonhuis, schuur, stal, bakhuis; bijgebouw) en oudere kern;
- Wortegem, Anzegemseweg 2 (Bosweg); kleine hoeve met 19^e eeuwse kenmerken (woonhuis, stal);
- Wortegem, Anzegemseweg 3 (Bosweg); landarbeiderswoning met 19^e eeuwse kenmerken (woonhuis, bijgebouw);
- Petegem, Voskensstraat 13; kleine hoeve met 19^e eeuwse kenmerken (woonhuis).

c) landschappelijk erfgoed:

- Anzegem, Kalkstraat 54; erfbegroeiing (gemengde haag);
- Anzegem, Barzeweg (voetweg nr.6); bewaarde en grotendeels onverharde voetweg tussen Kalkstraat en Ouden Heirweg;
- Anzegem, Wortegemsesteenweg 56; erfbegroeiing (gemengde haag, boomgaard);
- Anzegem, omgeving Hoeve Ten Bulke; kleinschalige landschapsstructuren (bosrestanten, bronnen, steile perceelsranden en taludbegroeiingen);
- Anzegem, Petegemstraat 12; erfbegroeiing (gemengde haag);
- Anzegem, Petegemstraat; holle weg (taludbegroeiing);
- Anzegem, Kruiskestraat 11; restant erfbegroeiing;
- Anzegem-Wortegem, Wortegemsesteenweg-Anzegemseweg; resterende wegbeplanting;
- Wortegem, Bosweg (voetweg nr.45); deels bewaarde en grotendeels verharde voetweg tussen Groenstraat en Vrouweneikstraat;
- Wortegem, Anzegemseweg 2 (Bosweg); erfbegroeiing (gemengde haag);
- Wortegem, Anzegemseweg 3 (Bosweg); restant erfbegroeiing;
- Wortegem, Centsweg (voetweg nr.46); deels bewaarde voetweg tussen Groenstraat en Vrouweneikstraat;
- Petegem, Bosstraat; holle weg (taludbegroeiing);

- Petegem, particuliere weg; bewaarde en grotendeels onverharde weg tussen Bosstraat en Voskensstraat (taludbegroeiing).

d) waardevolle zichten:

- Anzegem, Ouden Heirweg; zicht NO op Wortegem-dorpskern en ZW op Hoeve Ten Bulke;
- Wortegem, Gotstraat; zicht NO op Wortegem-dorpskern;
- Wortegem, Bosweg (voetweg nr.45); zicht N op Wortegem-dorpskern.

5) Kasteeldomein Hemsrode

Binnen de ankerplaats wordt het kasteeldomein Hemsrode apart onderscheiden. Het adellijke landgoed is goed herkenbaar aan het ruime parkbos en de lange toegangsdraven, respectievelijk vanaf de Kalkstraat en de Ouden Heerweg. Het kasteeldomein herbergt naast een bewoonde koetshuisvleugel, een verlaten kasteelsite, diverse parkconstructies en vijverpartijen. Meerdere elementen verwijzen naar een ingenieus waterbevoorradingssysteem, waarbij het bovenloopstelsel van de Kasteelbeek is aangepast. Bepaalde dreef- en parkbosstructuren zijn vervaagd of verdwenen.

Knelpunten vormen het achterstallige beheer van het kasteeldomein en bijhorende constructies, de vervaging van vroegere parkstructuren evenals de oprukkende bebouwing rond het gehucht Kruisweg. In het beheer is de wisselwerking tussen het behoud van de intrinsieke waarde van het domein en de organisatie van de jaarlijks internationale cross-country (military) een uitdaging. Een op elkaar afgestemd beheer is aangewezen.

a) archeologisch erfgoed:

- Anzegem, Hemsrode CAI 75129, vermoedelijke fundamenten van vroegere bewoningssite met opperhof-neerhofstructuur en fundamenten 19^e eeuwse kasteel.

b) bouwkundig erfgoed:

- Anzegem, Hemsrode 3; kasteel (koetshuisvleugel), vermoedelijk 17^e eeuwse koetshuisvleugel, na Tweede Wereldoorlog ingericht als kasteelwoning ter vervanging van afgebrand kasteel, teruggaand op minstens 13^e eeuwse bewoningssite;
- Anzegem, Hemsrode z.nr.; parkconstructies (moestuinmuur, twee dienstgebouwen, ruïneuze tempel, sluisje, parkbrug, kapel, natuurstenen hekpijlers), minstens teruggaand tot 19^e eeuwse parkaanleg;
- Anzegem, Heuntjesstraat 36; kleine hoeve met 19^e eeuwse kenmerken (woonhuis, stal);
- Anzegem, Kalkstraat 58; kleine hoeve met 19^e eeuwse kenmerken (woonhuis, schuur, stal) en oudere kern;
- Anzegem, Ouden Heirweg 4; hoeve en voormalige afspanning zgn. 'De Barze' met 17^e en 19^e eeuwse kenmerken (dubbelhuis, wagenhuis, stalvleugel, bakstenen hekpijlers), mogelijk met oudere kern opklimmend tot de 15^e eeuw;
- Anzegem, Ouden Heirweg 6; kleine hoeve met 19^e eeuwse kenmerken (woonhuis, dubbele dwarsschuur) en oudere kern.

c) landschappelijk erfgoed:

- Anzegem, kasteeldomein met resterend parkbos, vijver-, walgracht- en dreefstructuren en –restanten rond Kalkstraat, Hemsrode, Heuntjesstraat, Ouden Heirweg en Heuntjeshoek, geometrische parkstructuur met vervaagde 18^e eeuwse kenmerken (ganzenvoet, assenparkje);
- Anzegem, vergraven beekdalinsnijding Kasteelbeek met resterende grachtstructuren en –restanten;
- Anzegem, Kalkstraat 58; erfbegroeiing (gemengde haag, boomgaard);
- Anzegem, Barzeweg (voetweg nr.6); bewaarde en grotendeels onverharde voetweg tussen Kalkstraat en Ouden Heirweg;
- Anzegem, Ouden Heirweg 6; erfbegroeiing (gemengde haag).

d) waardevolle zichten:

- Anzegem, Kalkstraat; zicht NO op toegangsdreef;
- Anzegem, Ouden Heirweg; zicht NO op dreefrestanten.

6) *Pastorietuin Wortegem*

Binnen de ankerplaats wordt de voormalige pastorie met parkachtige tuin afzonderlijk onderscheiden. De aan de straatzijde ommuurde tuin is weinig herkenbaar. De tuin omvat een kleine parkvijver.

Knelpunten vormen het achterstallige beheer van de tuin en parkvijver en de waterverontreiniging vanuit het dorp. De relatie met de dorpskom is vervaagd.

a) bouwkundig erfgoed:

- Wortegem, Gotstraat 2; pastorie met laat 19^e eeuwse kenmerken (woonhuis).

b) landschappelijk erfgoed:

- Wortegem, parkachtige, deels ommuurde pastorietuin en vijver rond Gotstraat en Anzegemseweg.

7. De waarden die tot de aanduiding aanleiding gegeven hebben

Natuurwetenschappelijke waarde

De ankerplaats vertoont zowel geologische, geomorfologische, pedologische, hydrologische als ecologische karakteristieken. Door de verscheidenheid aan geologische formaties, reliëf- en bodemverschillen, de hydrologische omstandigheden met voorkomen van bronnen en beekdalinsnijdingen en in het bijzonder ook de continuïteit van het bosgebruik, komen waardevolle vegetatietypes voor, m.n. plateau- en hellingbossen bestaande uit zuur Eiken-Beukenbos en fragmentair Eiken-Haagbeukenbos met wilde hyacint. Nabij de brongebieden komt fragmentair ook Elzen-Essenbos en mesotroof Elzenbos voor. Vooral de natte bosgedeelten zijn soortenrijk en bezitten een typische voorjaarsflora. De bosvariatie is ook voor diverse dierenpopulaties van belang, onder meer voor wat betreft de bosmierenfauna. De boshabitattypes vertegenwoordigen een hoge natuurwetenschappelijke waarde die, ondanks de verbodskeling van het historische bosareaal, stand houdt, maar niettemin bedreigd blijft. Overige vegetatietypes betreffen historisch permanente hellinggraslanden, met een langdurig grondgebruik als graasweide of hooiweide. Enkele clusters met grasland vertegenwoordigen een natuurwetenschappelijke waarde door het voorkomen van een soortenrijke kruidenvegetatie en door de aanwezigheid van diverse kleine landschapselementen waaronder knotbomen, hagen, hoogstamboomgaarden, houtkanten, al dan niet begroeide taluds, bronnen en kwelzones. Vooral de lijnvormige landschapselementen zijn belangrijk als leefplaats en verbindingroute voor diersoorten. De natuurwetenschappelijke waarde wordt verder ook bepaald door het voorkomen van autochtone bomen- en struikensoorten in de betreffende landschapselementen.

Historische waarde

De ankerplaats bezit in vele opzichten een historische waarde. Vooreerst wijzen talrijke sporen uit de Midden-Steentijd, Nieuwe Steentijd, de Bronstijd en de Gallo-Romeinse tijd op een langdurige menselijke aanwezigheid in het gebied, terwijl ook voor de IJzertijd een hoge vondstverwachting geldt. Die aanwezigheid is onder meer bepaald door gunstige posities voor (tijdelijke) bewoning op een hooggelegen heuvelkam, met strategisch uitzicht op de Leie- en Scheldevallei. Daarnaast zijn in de ankerplaats ook nederzettingen aanwezig van waaruit een vroege landbouwoccupatie ingang heeft gevonden. De hoogstgelegen ontginningskernen dragen nog steeds een typische open akkerlandstructuur. De nederzetting Hemsrode is daartegenover uitgegroeid tot een omvangrijke kasteelsite, die –ondanks het verlies van een eigenlijk kasteелеlement- nog steeds herkenbaar is door een formele parkstructuur met onder meer dreven en waterpartijen. Ondanks vroege ontginningsinitiatieven zijn in omgekeerde zin ook uitzonderlijke bosrestanten bewaard, die getuigen van een eertijds uitgestrekt bosareaal. Een grote oppervlakte omliggende landbouwgronden is er pas in de tweede helft van de 19^e en de eerste helft van de 20^e eeuw ontstaan, na systematische bosontginning. In enkele actuele bosrestanten wordt wel nog steeds een traditioneel hakhoutbeheer gevoerd. In het bewoningspatroon zijn, ondanks meerdere verbouwingen, toevoegingen en verdwenen woonlocaties, nog steeds rijgehuchten en kleine hoeve-nederzettingen herkenbaar.

Esthetische waarde

De esthetische waarde van de ankerplaats spreekt vooral uit de talrijk aanwezige vergezichten van op de hoogste toppen van de waterscheidingskam. De topzones klimmen op tot ca. 80m boven zeespiegelniveau en bezitten specifieke zichtrelaties op de Scheldevallei met de achterliggende heuvelkam van de Vlaamse Ardennen (Kluisberg-Koppenberg) en op de Leievallei. De beeldvariatie met afwisselende zichten op en doorkijken langs dichtbij en verderaf gelegen bossen (Bouvelobos, Spitaals- en Oud Moregebossen) verhogen de esthetische kwaliteiten.

Sociaal-culturele waarde

In de ankerplaats is een relatief belangrijke toeristisch-recreatieve vertegenwoordiging, voornamelijk voor wandelen en fietsen. Dit blijkt alleen al uit een ruim aanbod aan bewegwijzerde wandel-, fiets-, mountainbike- en rutterroutes, uitgestippeld langsheen een netwerk van landelijke wegen en paden. Specifiek kan hierbij ook aangestipt worden dat de paardensport en het evenement van een jaarlijkse military via het adellijke kader van het kasteeldomein Hemsrode gepromoot worden. Ook de voortzetting van een traditioneel bosbeheer (hakhoutbeheer) in de resterende kernen van het voormalige Bouvelobos kan beschouwd worden als een zekere sociaal-culturele waarde, waarbij economische activiteit en verantwoorde landschapszorg elkaar vinden.

Ruimtelijk-structurende waarde

De kamlijn die de ankerplaats van zuidwest naar noordoost doorloopt, uit zich als een positief reliëf en bezit de hoogstgelegen topzones van het interfluvium tussen Schelde en Leie. Vanuit diverse waarnemingspunten is een oriënterend overzicht mogelijk over de zuidelijke grensregio tussen West- en Oost-Vlaanderen. Schaars beboste toppen, waaronder het Bouvelobos, markeren deze waterscheidingskam, die zich feitelijk uitstrekt van Moeskroen over Bellegem (Argendaalbos, Bellegembos), Kooigem (Kooigembos, Grandvalbos), Zwevegem (Beerbos, Banhoutbos), Otegem, Tiegem (Tiegembos), Anzegem, Wortegem-Petegem (Bouvelobos) tot Kruishoutem. De bovenlopen van de Kasteelbeek, de Tjammelsbeek/Watermolenbeek en de Snepbeek, die deze kamlijn op beide flanken versnijden, bieden extra ruimtelijke structurering in het landschap.

Daarnaast bezit ook het kasteeldomein Hemsrode een sterke ruimtelijke uitstraling door de aanwezigheid van een omvangrijk parkbos en een strak drevenpatroon. Dit patroon zet zich vanuit het parkbos door in het omgevende, agrarische landschap en draagt als het ware nog een feodaal karakter uit. Tenslotte werkt ook de resterende wegbeplanting van het gedeeltelijk in ophoging gelegen wegtracé van de Wortegemsesteenweg-Anzegemseweg (N494) ruimtelijk-structurend.

8. aanpassingen tov de oorspronkelijke fiche van de ankerplaats omwille van nieuwe inzichten

De aflijning van de ankerplaats is aangegeven op Kaart 1 (zie Bijlage 1). De afbakening, zoals aangeduid in de Landschapsatlas v.1.0 (AROHM Afdeling Monumenten en Landschappen, 2001) is lokaal aangepast. Voor deze nieuwe begrenzing is gestreefd naar zoveel mogelijk fysieke grenzen onder de vorm van wegen, waterlopen, taluds en de grens met de bebouwde omgeving. Lokaal is hiervan afgeweken omwille van grote en aaneengesloten gave gedeelten waar geen fysieke grens voorkomt of waar er anders te verstoorde of minder gave landschappelijke gedeelten zouden worden opgenomen. Dit is concreet het geval voor enkele randzones rond het voormalige kasteeldomein Hemsrode (Anzegem), nabij Kruiken aan de westzijde van het Bouvelobos (Gijzelbrechtegem) en nabij Heie aan de oostzijde van het Bouvelobos (Petegem).

De nieuwe afbakening is verder ook ingegeven op basis van actuelere inzichten en informatie uit de recent gepubliceerde inventaris van het bouwkundig erfgoed van de Gemeente Anzegem (AROHM Afdeling Monumenten en Landschappen, 2006) en aftoetsing ten aanzien van de eerder uitgegeven inventaris Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen deel 15n2 – Kanton Oudenaarde (AROHM Afdeling Monumenten en Landschappen, 1998), waarin de Gemeente Wortegem-Petegem werd behandeld. Dit is concreet het geval voor een zone nabij Heuntjeshoek ten oosten van het kasteeldomein Hemsrode (Anzegem) en een ruime zone nabij Bouvelo, ten noorden van de Anzegemseweg (Wortegem). Ten behoeve van deze aanpassingen is ook voorafgaand onderzoek uitgevoerd op historisch-cartografische bronnen (o.m. Kabinetskaart van graaf de Ferraris en Vandermaelenkaart). Ook ten behoeve van het insluiten van zones met gekende archeologische waarden is de begrenzing gewijzigd, concreet nabij de Hoeve Ten Bulke (Anzegem).

Tenslotte zijn op het grondgebied van de gemeente Anzegem twee beperkte aanpassingen doorgevoerd, zodat goedgekeurde aanlegplannen (BPA nr. 10 Kalkstraat en S-BPA zonevreemde bedrijven deelplan 51-Destoop bvba) buiten de ankerplaatsaanduiding vallen. Voor deze randgebieden is vooral een strikte opvolging gewenst voor wat betreft de effectieve voorziening van vooropgestelde landschappelijke integraties voor lokale bedrijvigheid (groenscherm, buffer, groenaanleg).

9. Toekomstige ruimtelijke vertaling en visie op de ankerplaats

De toekomstige ruimtelijke vertaling en visie op de ankerplaats wordt hieronder kernachtig samengevat per landschappelijke eenheid zoals afgebakend op Kaart 2 (zie Bijlage 2).

1) open akkerland met oude ontginningskernen Hoeve ten Bulke en Hof te Bouvelo

- Vrijwaren van kwalitatieve open ruimte-kenmerken door handhaving akkerland in bouwvrij agrarisch gebied
- Beperken van bodemerosie door stimulering van erosiebestrijdende maatregelen
- Conserveren van gekende en waarschijnlijke archeologische vindplaatsen in situ (via aangepaste beheerrichtlijnen)
- Ondergronds brengen van hoogspanningsleiding (evt. via omleiding)
- Integraal vrijwaren van bouwkundige erfgoedwaarden van voormalige ontginningshoeves
- Landschappelijk integreren van voormalige ontginningshoeves door inpassing van erfbeplantingsacties

2) recente bosontginningsgronden met resterende boskernen Bouvelobos

- Bestendigen van historisch verantwoord bosbeheer door voortzetting van hooghoutbeheer en lokaal hakhoutbeheer met korte omlooptijden
- Omzichtig behouden van relictten van de historische bosbegrenzing (boswalstructuur)
- Stimuleren van actieve bos- en bosrandontwikkeling op recente bosontginningsgronden onder hellend akkerland, prioritair door het aaneensluiten van geïsoleerde boskernen en kleine bosrestanten
- Conserveren van gekende en waarschijnlijke archeologische vindplaatsen en specifieke oorlogsrelictten in situ

3) Beekdalinsnijdingen Tjammelsbeek/Watermolenbeek en Snepbeek

- Vrijwaren van kwalitatieve open ruimte-kenmerken door handhaving van permanent graslandgebruik in valleigebied
- Stimuleren van behoud en ontwikkeling van kleine landschapselementen (perceelsrand- en oeverbegroeiing)
- Conserveren van kwetsbare natuurlijke milieus (bronzones en kwelplekken, incl. inzijgingsgebieden, beekoevers en –beddingen)
- Bestendigen en omzichtig afwerken van landelijke bewoningskernen rond vroegere boskantgehuchten volgens aangepaste bouwtypologie
- Integraal vrijwaren van bouwkundige erfgoedwaarden van voormalige landarbeiderswoningen

4) overgangsgebieden met kleinschalige landschapsstructuren

- Stimuleren van historisch verantwoord bosbeheer en bos- en bosrandontwikkeling op recente en vroegere bosontginningsgronden onder hellend akkerland
- Stimuleren van aangepast behoud en ontwikkeling van kleine landschapselementen langs veldkavels en (holle) wegen (perceelsrand- en taludbegroeiingen en bermbeplantingen) en op huiskavels (erfplantingen)
- Beperken van bodemerosie door stimulering van erosiebestrijdende maatregelen
- Conserveren van gekende en waarschijnlijke archeologische vindplaatsen in situ
- Behouden en herstellen van landelijke voetwegtracés in onverharde toestand
- Integraal vrijwaren van bouwkundige erfgoedwaarden van voormalige kleine hoeves en landarbeiderswoningen
- Landschappelijk integreren van voormalige kleine hoeves en landarbeiderswoningen door inpassing van erfplantingsacties
- Herstellen van structurerende wegbeplanting Wortegemsesteenweg-Anzegemseweg (N494)
- Ondergronds brengen van hoogspanningsleiding (evt. via omleiding)

5) Kasteeldomein Hemsrode

- Integraal vrijwaren van bouwkundige en parkarchitecturale erfgoedwaarden van voormalig kasteeldomein, inclusief onderhoud en restauratie van parkconstructies en –ornamenten
- Desgevallend inpassen van een nieuw kasteelvolumen op vroegere nederzettingssite volgens aangepaste bouwtypologie (na archeologisch vooronderzoek)
- Stimuleren van actief park- en parkbosbeheer, prioritair door het herstellen en aangepast beheren van dreef- en parkbosstructuren en waterpartijen
- Behouden en herstellen van landelijke voetwegtracés in onverharde toestand
- Beheersen van recreatieve druk bij organisatie van massa-evenement (military)

6) Pastorietuin Wortegem

- Integraal vrijwaren van bouwkundige en tuinarchitecturale erfgoedwaarden van voormalige pastorie
- Stimuleren van actief park- en tuinbeheer, prioritair door het herstellen en aangepast beheren van parkbosstructuren en waterpartijen

10. Kansen, knelpunten en aandachtspunten

Kansen

Naar algemene kansen toe wordt vastgesteld dat het gevarieerde reliëf (waterscheidende heuvelkam versneden door smalle beekvalleien) binnen de gehele ankerplaats de basis vormt landschappelijke meerwaarden. Vooral de hooggelegen posities of topzones geven aanleiding tot fraaie vergezichten met een sterke open ruimte-beleving.

Als meest uitgesproken specifieke kans kan evenwel gesteld worden dat er binnen de ankerplaats geschikte uitgangspunten zijn voor historisch verantwoorde bosuitbreiding, waarbij het herstel van het vroegere bosareaal, aansluitend op resterende, natuurwaardevolle boskernen (i.c. Bouvelobos) kan worden gerealiseerd. Deze opportuniteit kan ook een bijdrage leveren aan de bescherming van geïsoleerde dierpopulaties. Het feit dat bepaalde zones voor potentiële bosontwikkeling gesitueerd zijn op zongerichte hellingen, betekent ook dat daar aanvullende kansen liggen voor expliciete ecologische meerwaarden.

Voor het kasteeldomein Hemsrode situeren de kansen zich bij de potenties rond opwaardering van een grootschalig landgoed, mede omdat de robuuste, formele parkstructuur ondanks een min of meer versnipperde eigendomsstructuur nog in belangrijke mate herkenbaar is gebleven. Sterke structuren hierbij zijn vooral het resterende drevenpatroon en de omvangrijke waterpartijen die door de reliëfcomponent in het landschap worden ondersteund.

Knelpunten

Een belangrijk algemeen knelpunt vormt het functieverlies van landelijke bebouwing, waarbij kleinschalige landbouwuitbatingen vervangen worden door landbouwvestigingen in nevenberoep en/of door residentiële bewoning op het platteland (vaak in combinatie met hobby-landbouw en soms als tweede verblijf). Deze vervanging leidt ook tot lokale verschuivingen in het bodemgebruik (omzetting akkerland naar graasweide, toenemend aantal afsluitingen en schuilhokken,...). Bij de resterende landbouwpercelen treedt dan weer schaalvergroting op, waardoor ook de druk op resterende landschappelijke waarden (bosranden, bermen, perceelsrandbegroeiingen,...) toeneemt. Inherent aan het voorkomen van verspreide bewoning stelt zich in het algemeen ook het aspect van diffuse huishoudelijke waterverontreiniging.

Er worden echter ook meerdere specifieke knelpunten gedetecteerd, waarvan sommige vooral een landschapshistorische impact hebben, zoals de afspoeling of verplaatsing van archeologische artefacten op hellend akkerland en het achterstallige beheer van parkbos en tuinen inclusief de vervaging van vroegere parkstructuren zoals dreven, waterpartijen, ornamenten en constructies (respectievelijk kasteeldomein Hemsrode en pastorietaanplant Wortegem). Andere specifieke knelpunten hebben een meer landschapsmorfologische impact, zoals bodemerrosie die vooral voorkomt in hellend akkerland ter hoogte van recente bosontginningsgronden of een landschapsecologische impact, waarbij vooral versnippering van het resterende bosareaal van belang is (boskernen van het voormalige Bouvelobos). Ook de fysieke afsluiting van delen van private boscijndommen vormt een knelpunt, net als de omzetting van permanent grasland naar akkerland in de smalle valleigebieden en de lokale aanpassing van beekbeddingen, oevers en begroeiingstypes van wegbermen en perceelsranden.

Een mogelijk knelpunt betreft de aanleg van een oostelijke omleidingsweg rond de dorpskern van Anzegem, waarbij aanzienlijke effecten van versnijding, versnippering en vernietiging kunnen ontstaan voor o.m. de westelijke toegangsdreef tot het kasteel Hemsrode, de vertakking van de Kasteelbeek, de Barzeweg (voetweg nr.6) en de potentiële archeologische bodemarchiefwaarden op het open akkerland ten zuidwesten van Hoeve Ten Bulke.

Een heel specifiek knelpunt betreft ook de doorsnijding van het landschap door een hoogspanningsleiding. Deze doorsnijding heeft een grote landschapsvisuele impact op de gehele westelijke lob van de ankerplaats.

Rond het landschappelijke medegebruik kunnen tenslotte ook nog enkele knelpunten worden aangestipt, meer bepaald het verlies van interessante recreatieve voetwegverbindingen en de toenemende recreatiedruk bij het jaarlijkse massa-evenement (military) in het kasteeldomein Hemsrode.

Aandachtspunten

De omgeving van het Bouvelobos wordt tegenwoordig wel omschreven als de 'Kleine Kluis', naar analogie met de Kluis(berg), gekend als een toeristisch-recreatieve trekpleister op de heuvelkam aan de overzijde van de Scheldevallei. Als aandachtspunt wordt hierbij meegegeven dat er binnen de ankerplaats een toenemende behoefte lijkt aan recreatieve ontwikkelingen (wandelen, fietsen, paardrijden, mountainbiken,...), zoals blijkt uit het groeiende aantal recreatieve routes en programmaties. Het aanbod aan passief recreatieve mogelijkheden zou kunnen worden uitgebreid, maar dreigt tegelijk ook recreatiedruk te genereren op kwetsbare milieus (bvb. hellingbos, bronzones,...).

Net zoals bij het akkerbeheer is er tenslotte ook bij het huidige bosbeheer en bij mogelijke toekomstige bosontwikkeling afstemming vereist ten aanzien van gekende en mogelijke archeologische waarden. Intensieve bodembewerking door bijvoorbeeld ploegen, planten of rooien of onoordeelkundig beheren van akkerland of bos kan immers leiden tot verlies van bodemarchiefwaarden. Specifieke beheermaatregelen dienen in voorkomend geval uitgewerkt te worden.

11. Gewenste planologische afstemming

De ankerplaats Bouvelobos en Hemsrode is binnen het lopende proces rond afbakening van de gewenste agrarische en natuurlijke structuur voor de Leiestreek (R-O Vlaanderen, Afdeling Ruimtelijke Planning, 2007) opgenomen in de gewenste ruimtelijke structuurvisie voor het zandlemig en lemig interfluvium. De versterking van de natuurfunctie door bosuitbreiding rond de aanwezige boskernen primeert. Voor deze gebieden wordt gestreefd naar herstel van de waterhuishouding, de ontwikkeling van waardevolle gradiënten en een meer natuurlijke bosstructuur met graduele overgangen tussen verschillende vegetatietypes (bos, open vegetatie,...). Rond de boskernen van Bouvelobos en kasteeldomein Hemsrode is voorzien in het behoud en de versterking van een zgn. mozaïeklandschap met ruimte voor grondgebonden landbouw, grasland- en bosontwikkeling. In overlap wordt ook voorzien om waardevolle landschappen en erfgoedwaarden te vrijwaren en te versterken. Dit geldt ook in het bijzonder voor het kasteeldomein Hemsrode. Voor de aansluitende gebieden Weidries (Anzegem) en Kouborre (Petegem) zijn eveneens structuurvisies uitgewerkt.

De gewenste visie voor de natuurlijke structuur is grotendeels in overeenstemming met de afbakening van het Habitat-richtlijngebied (BE 2300007) onder de categorie 'Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse bossen', waarvoor, in navolging van de Europese instandhoudingsdoelstellingen, betekenisvolle aantastingen moeten worden uitgesloten. Binnen dit richtlijngebied zijn de drie resterende boskernen van het Bouvelobos reeds als VEN-gebied (VEN nr. 240) erkend. De ruimtelijke bestemmingen van bosuitbreidingsgebied op het geldende, gewijzigde gewestplan Oudenaarde, evenzeer aangeduid als VEN-gebied, worden evenwel niet toereikend geacht voor historisch verantwoord bosherstel. Meer bepaald kunnen op basis van deze planologische afbakening nog geen afdoende ontsnipperende maatregelen worden genomen.

Om de planologische parkgebieden in het gebied (i.c. kasteeldomein Hemsrode) verder te differentiëren nam de Gemeente Anzegem reeds een voorbereidend initiatief door de opmaak van een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP nr.3.1). Dit planningsproces is evenwel voorlopig gestaakt.

Rond de bepalingen van de twee goedgekeurde Bijzondere Plannen van Aanleg (BPA nr. 10 Kalkstraat en S-BPA zonevrije bedrijven deelplan 51-Destoop bvba) is vooral een strikte opvolging gewenst voor wat betreft de effectieve voorziening van vooropgestelde landschappelijke integraties voor lokale bedrijvigheid (groenscherm, buffer, groenaanleg).

12. begrippenlijst en referenties

Begrippen

Voor de verklaring van de begrippen is er een algemene begrippenlijst, raadpleegbaar op www.onroerenderfgoed.be. Daarin worden ook de dossierspecifieke begrippen verklaard.

Referenties

- **Ballekens D.** 1984. Bouvelobos en Spitaelsbossen. Botanische confrontatie. Eindwerk O.L.Vrouwecollege. Oudenaarde. 72p., ill.
- **Castelain, R.** 1974. De Stenen Man: grafelijk leenhof te Oudenaarde. Jaarboek van de Geschied- en Heemkundige kring "De Gaverstreke", p. 107-116.
- **Castelain, R.** 1986. De bezitting van de familie Van Der Moten te Ingooigem, Wortegem-Anzegem, Waregem, Celles (Henegouwen) e.a. 14^e Jaarboek van de Geschied- en Heemkundige kring "De Gaverstreke", p. 11-18.
- **Castelain, R.** 1991. De bossen en heiden van Wortegem, Waregem en Anzegem in de kasselrij Oudenaarde (13^e-16^e eeuw). 19^e jaarboek v.d. Geschied- en Heemkundige kring "de Gaverstreke", p. 43-65.
- **De Gunsch, A. en De Leeuw, S.** 2006. Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen, inventaris van het bouwkundig erfgoed, Gemeente Anzegem, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap Afdeling Monumenten en Landschappen, 250 p.
- **Gullentops, F.** 1975. L'évolution du relief depuis la dernière glaciation. Bulletin de la Société belge d'Etudes Géographiques, 26, p. 71-87.
- **Hermey, M. & Kinds, L.** 1983. Vegetatiekundige aspecten van enkele bossen in het Zuidvlaamse Heuvelland. Jaarb. Stichting M. Yourcenar, p. 26-46.
- **Kinds, L.** 1983. Vegetatiekundige en ecologische studie van bronbossen van het Zuidvlaams Heuvelland. Licentieverhandeling R.U.G. 173 p.
- **Kinds, L.** 1987a. Bouvelobos, te paard op vele 'grenzen' in 'Swaeneblomme' maart 1987 en in 'De Vlasbloem' 2^e jg. n° 4, p. 11-12.
- **Kinds, L.** 1987b. Populatiestructuur van hakhoutstobben in het Bouvelobos (Oost-Vlaanderen, België). Biologisch Jaarboek Dodonaea 55/1, p. 92-109.
- **Kinds, L.** 1997. Uitgebreid bosbeheerplan van de bosgroepering Oud-Moreghem- & Spitaelsbossen (Wortegem-Petegem) 1998-2017. 107 p. + bijlage
- **Moretus, H.** 1996. Beperkt bosbeheerplan Hemsrode (Anzegem) 1996-2015. Egefo nv 9 p.
- **Pede, C.** 1966. De typische Diestiaanhelling en haar evolutie. Acta Geographica Lovaniensia, 4, p. 151-158.
- **Tack, A. en Verbeeck, M.** 1998. Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen, inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur Deel 15n2 Kanton Oudenaarde, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap Afdeling Monumenten en Landschappen, 406 p.
- **Vanmaercke-Gottigny, M.C.** 1980. Landslides as a morphogenetic phenomenon in a hilly region of Flanders (Belgium). In: De Boodt, M. & Gabriels, G. eds. Assessment of erosion, Wiley and son, New York and London.

- **Vanmaercke-Gottigny, M.C.** 1981. Some geomorphological implications of the cry-aeolian deposits in Western Belgium. *Biuletyn Peryglacjalni*, 28, p. 103-114.
- **Vanmaercke-Gottigny, M.C.** 1982. Geomorfologie en bodemerosie in de Vlaamse Ardennen. *De Aardrijkskunde*, V.L.A. 5, p. 331-339.
- **Vanmaercke-Gottigny, M.C.** 1998. Reliëf, geologische ondergrond, bodem en hydrografie van het Bouvelobos in Wortegem-Petegem, Wetenschappelijk rapport 6p., ill.
- **Vanmaercke-Gottigny, M.C.** 1995 Detailed geomorphological mapping as a scientific investigation method. A case-study: the maps 'Geraardsbergen' and 'Kortrijk'. V.U.B., Faculteit Wetenschappen, Afdeling Kwartairgeologie, beperkte uitgave.
- **Vanmaercke-Gottigny, M.C.** 2005 *Levend Landschap in de Vlaamse Ardennen*. Stichting Omer Wattez, Oudenaarde, 122 p., ISBN 90-809-4661-3.
- **Vanmaercke-Gottigny, M.C. en De Bontridder, O.**, 1969 Influence de la nappe phréatique sur l'organisation et la genèse des vallées, *Acta Geographica Lovaniensia*, 7, p. 253-267.

13. Foto's

Op Kaart 3 in Bijlage 3 wordt een overzicht geboden van de Foto-opnameplaatsen. De beeldreportage hiervan is opgenomen in Bijlage 4.

dossierbehandelaar: Koen Himpe